

דף מו

הערות ובאורים בפשט

'אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין' – פרש הרשב"א, שאין אדם רוצה שיוודע לבית דין על נדרי אשתו, ולכן אפילו לשלוח חרטתה על ידי שליח אינו רוצה. וכנראה כוונתו שהבעל מקפיד משום בויזנו שלו, שאילו משום כבודה, וכי מפני שחס על כבודה יגרשנה? (אילת השחר. וכבר נחלקו ראשונים בענין שליח להתרת נדרים, ויש שהוכיחו מכאן שלא מועיל להתיר ע"י שליח (דלא כהרשב"א), שאילו כן, אין כאן בויזן לאשתו, שיכול לשלוח ע"י שליח – ע' ריטב"א כאן, ועוד. אך גם לשיטתם צ"ל שמקפיד על בויזנו שלו, אלא שסוברים שאין מקפיד אלא כשהיא באה בעצמה לב"ד ולא ע"י שליח).

(ע"ב) 'אמר שמואל: איפוך. והא מדקתני סיפא...' – פירוש 'איפוך' – את המשנה האחרונה. ולכן המשיכו להקשות מהסיפא.

ואם תאמר, למה לא הפך את הרישא? משום שברישא השמיענו שני דברים שאמר רבי יהודה, שלא חיפש לקילקולא, וגם, שנדר שהודר ברבים אין לו הפרה. ולכן נוח יותר להפוך בתרייתא. (תוס' הרא"ש. וע' ב"בין שמועה' – שעט, בענין 'איפוך').

'המוכר את עצמו ואת בניו לעכו"ם' – משנה זו שנויה כאן ולא בסמוך למשנה העוסקת בפדיון שבויים – לפי שלעיל מדובר על 'תקנות העולם' למניעת נזק ותקלה, וכאן, וכן במשנה הבאה, מדובר על תקנות קנס. (שיעורי בקיאות. וע' ברכת אברהם).

ציונים וראשי פרקים, לעיון

'ולא הכום בני ישראל, כי נשבעו להם נשיאי העדה' – כבר דנו הקדמונים על שבועת ראשי העדה, כיצד, ואם בכלל, היא מחייבת את כל העם, ואם תוקפה מדין שליחות, כאילו נשבעו כולם, אך לכאורה נראה מכמה מקומות שאין תורת שליחות בנדרים ובשבועות – ע' בשו"ת הרדב"ז ח"א יח; קצות החושן קכג, ד; גליוני הש"ס; אילת השחר.

(ע"ב) 'יאסרו כל פירות שבעולם עלי אם איני מגרשך' – התוס' לעיל (לה. ציינם בגליון הש"ס) כתבו שהנודר נדר שאי אפשר לו לקיימו, כל שתלאו בדבר שבידו, הנדר חל ואינו נדר שוא. אולם שיטת רבנו תם (מובא ברא"ש בכתובות פרק 'המדיר') אינה כן. וקשה על שיטתו מדברי הגמרא כאן? ויש לומר שאף ר"ת לא אמר אלא בתנאי שהוא של 'קום ועשה', שכיון שאין אדם נוהר בתנאי, ועלול הדבר שלא יקיימו, הרי זה כנדר שוא, אבל בתנאי של אי-עשייה גם הוא מודה, שכיון שבידו עתה לעשות הדבר ולבטל תנאו, אין כוונתו לשוא. ולכן, כאן כשנדר על תנאי ש'איני מגרשך', מודה ר"ת שחל הנדר. (אבני מילואים עב, ג, בהערה).

ככתבם וכלשונם'

(ע"ב) 'שתיקותיך יפה מדיבורך' – להלן מובאים קטעים מתוך תשובה שכתב הגר"מ פינשטיין (אגרות משה אה"ע ח"ד קטז) על אודות אשה שהשיגה גט מבעלה, לאחר השתדלות הרב בשיכנוע בעלה שיתן לה גט,

ולאחר שניתן לה הגט, הוגשה תביעה כספית מצד האשה נגד בעלה. וזו לשונו:

'הנה יש לי עגמת נפש גדול בדבר העסק שעמלנו ויגענו יחד ביגיעה גדולה להשיג גט פטורין כדי להתיר מכבלי העיגון אשה צעירה, וידענו שכל העיכוב היה ענין הגירושין דערכאות (דיווארס) מטורונטו, שכן האשה דרה בארץ ישראל ויכולה להנשא על סמך הגט, אבל הבעל דר בטורונטו, וכדי לינשא הוא צריך לגירושין דערכאות משם. ואנחנו יעצנו שעל ידי הגט תינשא לאחר, ויוכל הבעל לעשות הגירושין האזרחיים והאשה לא תעכב. וסמך עלינו הבעל שיהיה כן. ולבסוף מעכב אבי האשה ע"י שאינו כותב לעורך-דין שהיה לו בטורונטו, שמסלק תביעתו מהבעל, שעל ידי זה אי אפשר לבעל להשיג גירושין דערכאות. ואף שהבטיח אבי האשה במכתבו לאגודת הרבנים קודם מתן הגט שלא ימנע, אינו מקיים דברו. והוא עוול גדול שאין כמוהו, כי הלא הרויח לבד שבתו הותרה וניסת לאחר, שזה שוה אלפים לאין מספר ולא חשב כלל לתבוע האלף דולר שתובע עכשיו, כי עוד היה מוסיף כהנה וכהנה, הרי הרויח כפשוטו מכיסו ממש, דהרי הגירושין דערכאות לפי תנאי הגט של ארץ ישראל היה עולה לו איזה סך גדול, ועתה הרי לא הוצרך לזה. ולבד כל זה, אסור לתבוע כלל האלף דולר, ולמנוע לעשות הגירושין דערכאות אסור עוד ביותר, ובכי האי גוונא אמרינן 'שתיקותיך יפה מדיבוריך'...

ובעצם יש להסתפק לדינא ממש אולי יתבטל הגט ח"ו משום שאנחנו סהדי שלא נתן הגט אלא מצד הבטחתנו שיוכל ע"ז להשיג גירושין דערכאות, משום שאבי האשה לא יעכב, אלא אדרבה יסייע בזה, וכיון שמעכב, שאם היה יודע שיעכב ברור שלא היה נותן הגט, וממילא לא הועיל כלום מה שאמר שהוא בלא תנאי. ונמצא שיש גם לדינא חשש גדול אם יעכב הגירושין דערכאות, שהגט יהיה פסול וחשש ממזרות על הבנים שתלד ח"ו.

ולכן בבקשה מכתר"ה שלמען השם יסביר לו כל זה ויאמר שבנפשו הוא עושה. ולבד כל אלה, איך הוא רוצה בשביל תאוה להשיג אלף דולר שלא חשב כלל עליהם, לצערנו כל כך, שהרי ברשות צד הבעל חושדים אותנו ששקרנו להם ועשינו שלא כהוגן להחזיר המעות קודם שידענו שליכא עיכובים מצד אבי האשה, ובפרט שידוע אבי האשה שלא עשינו בשביל ריוח ופרנסה אלא לשם השי"ת להתיר את בתו מכבלי העיגון, ולבסוף הוא עושה לנו רעה גדולה כזו שיהיה עלינו חשד על חנם...

כתבתי גם לאבי האשה מכתב, אך בקצור, כי לא רציתי להאריך בכתב בדברי תורה לאיש שאינו בן תורה, אבל הזכרתי העגמת נפש שלנו, וגם שאסור לו לתבוע מצד שתיקותיך יפה מדיבוריך'.

דף מז

הערות ובאורים בפשט

'אמר רבה... ורבי אלעזר אומר אע"פ שיש קנין לעכו"ם להפקיע מידי מעשר...' – ה'חזון איש' (שביעית א, ב-ג) האריך להוכיח בכמה ראיות, שאין הכוונה לומר שבקנין הגוי נפקעה קדושת